

Claudia Heinemann: documentaire fotografie met diepgang

Als studente aan de Academie voor Beeldende Kunsten in Enschede koos de in Iserlohn (D) geboren (°1967) Claudia Heinemann voor een opleiding Mixed Media, met de fotografie als rode draad. Door omstandigheden en gedreven door een ongedefinieerde drang naar documentaire onderwerpen volgde zij een extra studie aan de Fotoacademie in Amsterdam en specialiseerde zij zich in deze onderzoekende vorm van fotografie. Sindsdien is zij werkzaam als autonoom documentair fotograaf en graaft in de geschiedenis om fotografische verslagen te maken van zeer uiteenlopende, maar zeker niet alledaagse gevoelige onderwerpen. De laatste Nederlandse vissers die nog op Zeeuwse ansjovis vissen, het verlaten en in verval zijnde mortuarium op een begraafplaats in Antwerpen, kermisvolk in Tsjechië, portretten van schaapherders, de laatste boeren voor de bebouwing zijn onderwerpen die haar boeiden.

Een opvallende grootformaat buitententoonstelling in het Liberty Park van het Oorlogs- en Verzetsmuseum in Overloon was de reden om haar te contacteren en kennis te maken met een gedreven en diepgravende documentaire fotografe die gevoelige onderwerpen niet schuwte, maar ze juist opzoekt in heel Europa. Claudia Heinemann ging op zoek naar haar roots en naar het graf van haar grootvader die tijdens de Tweede Wereldoorlog als soldaat van de Wehrmacht in Roemenië en Hongarije gelegerd was en vanaf 1944 wettelijk is vermist en dus wellicht is gesneuveld. In het voormalige Oostblok hebben in die periode 3 miljoen Duitse soldaten het leven gelaten en zijn her en der begraven. Na de val van het communisme kreeg de Duitse Oorlogsgravenstichting Volksbund de toelating, maar ook de opdracht, deze begraafplaatsen op te sporen en sindsdien werden reeds 200.000 doden opgegraven en herbegraven. Bij deze opgravingen wilde fotografe Claudia Heinemann aanwezig zijn om deze actie documentair vast te leggen. Hiervoor reisde zij vele malen richting Oost Europa en kon een beeldverhaal tot stand brengen dat tot de verbeelding spreekt. Haar boek Traces/Spuren vormt een aangrijpend document van deze indringende doorgedreven reportage.

Het werkterrein van Claudia Heinemann strekt zich uit over heel Europa en ook in België maakte zij een documentaire fotoreportage. De Belgische regering liet in 1913 in Oostende het grote militaire hospitaal bouwen. Gedurende de twee wereldoorlogen had dit imposante gebouw diverse functies, van opvang van gewonden tot opslagplaats onder Duits toezicht. Na de bevrijding werd het een verzorgende instelling voor gekwetste en herstellende soldaten van de geallieerde troepen en kwam in 1946 terug onder Belgisch gezag; langzaam maar zeker verloor het militair hospitaal zijn doel. In 1993 stond het grote complex met ziekenzalen, klooster, operatiekamers en labo's leeg en kon het definitieve verval intreden. Claudia Heinemann ontdekte het hospitaal en deed onderzoek naar de geschiedenis en raakte persoonlijk betrokken bij het gebied. Zij zwierf door de verlaten gebouwen en documenteerde zo met haar foto's de vergane glorie. Een tentoonstelling en een boek zijn mischien de laatste getuigen van dit fascinerende Militair Hospitaal.

Op dit ogenblik is de fotografe bezig met het afronden van twee nieuwe ingrijpende documentaire series. Aan de Duits-Belgische grens graven reeds vele jaren de reusachtige machines van de bruinkoolindustrie volledige dorpen weg en worden achteraf opnieuw opgebouwd en omgevormd tot de bekende Neue Siedlungs. Maar eerst moeten duizenden mensen hun huis verlaten en worden verplicht tijdelijk(?) te verhuizen. Pas in 2045 zal dit proces zijn voltooid, nu liggen er nog drie kraters van elk 4000 ha groot. De fotografe documenteert deze verandering nauwgezet.

Voor de andere documentaire reist Heinemann momenteel regelmatig naar het Servische Srebrenica, een naam die ook bij ons onmiddellijk refereert naar oorlog en gruwel. *“Op dit moment werk ik aan een serie die de sporen van de val van de enclave Srebrenica in 1995 als thema heeft. Het is straks 15 jaar geleden dat Srebrenica in Servische handen kwam, maar de sporen hiervan zijn nog overal zichtbaar én voelbaar. Ik wil de grote fotoserie in verschillende hoofdstukken opdelen: opsporen van massagraven en identificatie van de lijken, de nabestaanden, de jaarlijkse herbegravingen en herdenkingen, de vredesmars, de sporen in het landschap met kapotgeschoten huizen, landmijnen, de aanwezigheid van de westerse militaire Dutchbatters. Nu is het wrede verhaal nog niet vergeten en ik wil dat voor de toekomst vast leggen.”*

Fotografe Claudia Heinemann is een doorzetter. Zij fotografeert niet alleen haar zorgvuldig gekozen onderwerpen maar maakt er ook een grondige historische studie van en probeert als eindstadium alles te verwerken in een boeiende tentoonstelling en informatief boek. De controversiële onderwerpen schuwte zij niet maar vangt ze in zeer beschouwende beelden: zij vormen documenten met een belangrijke documentaire waarde voor de toekomst. Als fotograaf én als beeldend kunstenaar draagt zij op haar manier bij om het collectief geheugen van de Europese geschiedenis te documenteren met haar boeiende reportagefotografie.(js)

© Claudia Heinemann / Srebrenica

© Claudia Heinemann / Bruinkoolgebied Duitsland

© Claudia Heinermann / Military Hospital

© Claudia Heinermann / Spuren / Traces

© Claudia Heinermann / Military Hospital

© Claudia Heinermann / Spuren / Traces

© Claudia Heinermann / Kermis in Tsjechië

© Claudia Heinermann / Oma

© Claudia Heinermann / Kermis in Tsjechië

© Claudia Heinermann / Oma